

УДК 378.091.2-021.161:316.454.5-057.875

ГОТОВНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО СПІВПРАЦІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Хабаров Д.С.

e-mail: danylo.khabarov@nure.ua

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. СГН,
м. Харків, Україна

The development of inclusive education is an important priority of modern higher education systems. One of the key factors for successful inclusion is the readiness of university students to cooperate in an inclusive environment. This study examines the level of awareness, attitudes, and willingness of students to interact with peers who have special educational needs. The research analyzes social, psychological, and educational aspects that influence students' readiness for inclusive collaboration. The results show that most students demonstrate a generally positive attitude toward inclusion, although some still experience uncertainty due to lack of knowledge and practical experience. The study highlights the importance of educational programs that develop tolerance, empathy, and communication skills. The findings may be useful for improving educational strategies aimed at strengthening inclusive culture in universities.

Інклюзивна освіта є невід'ємною складовою сучасної освітньої системи, оскільки вона забезпечує рівний доступ до навчання для всіх здобувачів незалежно від їхніх фізичних, сенсорних, когнітивних чи психоемоційних особливостей. Особливе значення інклюзія набуває у закладах вищої освіти, де формуються майбутні фахівці, здатні ефективно взаємодіяти у соціально різноманітному середовищі [1].

Інклюзія у вищій освіті розглядається як створення середовища, де кожен студент відчуває себе суб'єктом, здатним мислити, помилятися та взаємодіяти з іншими на засадах довіри та поваги. Педагогіка гідності формує умови для критичного мислення та співтворення знань, забезпечуючи простір, де студенти можуть реалізувати свої потенціали, розвивати автономію та брати участь у справедливих соціальних взаємодіях. Такий підхід сприяє досягненню цілей сталого розвитку ООН, зокрема якісної освіти, зменшення нерівності та зміцнення інституцій [1; 2].

Одним із ключових чинників успішної інклюзії є готовність здобувачів вищої освіти до співпраці з особами, які мають особливі освітні потреби, що передбачає не лише толерантне ставлення, а й певний рівень психологічної, соціальної та комунікативної компетентності.

Готовність до співпраці у такому середовищі формується під впливом кількох взаємопов'язаних аспектів. Перш за все, здобувач вищої освіти має бути поінформованим про принципи інклюзивної освіти, механізми адаптації навчального процесу та різноманітність особливих освітніх потреб. Знання про різні типи порушень, фізичних, сенсорних, когнітивних

чи психоемоційних, дозволяє сформувати об'єктивне уявлення про навчальні можливості кожного здобувача та зменшує упередження, які можуть перешкоджати ефективній співпраці [3].

Далі, важливою складовою є психологічна готовність, що включає розвиток емпатії, здатності до саморефлексії та відкритості до нових форм взаємодії. Здобувачі вищої освіти, які володіють високим рівнем толерантності та емпатії, більш впевнено спілкуються зі своїми одногрупниками та демонструють активну підтримку у навчальному процесі. Соціально-комунікативні навички також відіграють критичну роль у формуванні готовності до інклюзивної співпраці, оскільки ефективна робота в команді передбачає чітке висловлення думок, активне слухання, взаємоповагу та здатність координувати спільні дії.

Практичний аспект підготовки до інклюзивного середовища включає участь у спільних навчальних проєктах, тренінгах або волонтерських програмах, де студенти можуть отримати досвід взаємодії з людьми, які мають різні потреби. Навіть елементарні форми практичного досвіду, наприклад, робота у групах зі змішаними можливостями, сприяють підвищенню впевненості, розвитку співпраці та зменшенню страху перед невідомим [4].

Водночас значна частина студентів відчуває потребу у додатковій інформаційній та практичній підготовці, оскільки недостатня обізнаність та відсутність практичного досвіду можуть ускладнювати ефективну взаємодію.

Таким чином, підвищення готовності до співпраці в інклюзивному середовищі доцільним є впровадження спеціальних навчальних програм, що поєднують теоретичну підготовку та практичні тренінги, спрямовані на розвиток емпатії, комунікативних навичок та навичок командної роботи. Також важливим є формування умов для безпосередньої взаємодії студентів у змішаних групах, що дозволяє накопичувати практичний досвід та зміцнювати інклюзивну культуру в закладі вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. UNESCO. (2020). *Global Education Monitoring Report: Inclusion and Education*. Paris: UNESCO Publishing.
2. Дашенкова Н.М., Коробкіна Т.В., Митцева О.С. (2025). *Когнітивна відкритість і педагогіка гідності: освіта поза межами тоталітаризму. Суспільство та національні інтереси*. № 5 (13), 100–110. [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-5\(13\)-100-110](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-5(13)-100-110).
3. Slee, R. (2018). *Inclusive Education Isn't Dead, It Just Smells Funny*. London: Routledge.
4. Florian, L., & Black-Hawkins, K. (2011). *Exploring Inclusive Pedagogy*. *British Educational Research Journal*, 37(5), 813–828